

ΣΟΠΕΝΧΑΟΥΕΡ

(Μονόλογος)

(Πριν ξημερώσει, μπροστά από το σπίτι ενός ρακοσυλλέκτη, ο οποίος επιστρέφει από την γύρα του με το καρότσι του και ψάχνει να βρει το κλειδί ανάμεσα σε ένα μάτσο από κλειδιά, για να ανοίξει την πόρτα να μπει μέσα)

... να με πάρει και να με σηκώσει. Πού στο διάβολο το 'βαλα. Δεν μπορεί, όμως, εδώ κάπου πρέπει να είναι –μαζί με τα άλλα. Αυτό δεν είναι ... Ούτε αυτό ... Ούτε αυτό ... Ούτε αυτό ... Κι όμως, όταν κλείδωσα φεύγοντας, θυμάμαι το 'βαλα στην τσέπη μου εδώ, μαζί με τα άλλα, όπως πάντα. Κοίτα να δεις που θα μου 'πεσε από δω, από την κλωτότρυπα αυτή. Και χτες που έλεγα να την ράψω. Έπρεπε να βρω κλωστή, βλέπεις. Πού, όμως; Να έχω μαζέψει χιλιάδες πράγματα –ό,τι μπορείς να φανταστείς: από καρφίτσες, σπάγκους, κορδόνια, συνδετήρες μέχρι ψυγεία, κομπιούτερ, θησαυροφυλάκια ...–, και να μην έχω μια κλωστή. Ωραία! Ολόκληρο σπίτι και να μην υπάρχει κλωστή. Με έφαγε η βαρεμάρα μου. Πού να κάθομαι να ψάχνω, σκέφτηκα. Συμπέρασμα: είμαι κλεισμένος έξω από το σπίτι εξαιτίας της βαρεμάρας μου. Αν δεν βαριόμουνα να ψάξω για την κλωστή, θα είχα ράψει την τρύπα, κι έτσι, θα είχα εδώ στο χέρι μου το κλειδί να ανοίξω την πόρτα να μπω μέσα. Πού να φωνάξω και τον κλειδαρά. Τέτοια ώρα; Θα με γδάρει κανονικά. Κάνει και κρύο, να πάρ' η ευχή. Θυμάμαι την άλλη φορά που κλειδώθηκα πάλι έξω, βράδυ. Με θέρισε ο αέρας. Με έπιασε μια διάρροια ... Άστα να πάνε. Ξεπατώθηκα! Έκανα κάπου δέκα μέρες να 'ρθω στα ίσα μου. Καλά να πάθω, όμως.

Ο πατέρας μου, μου το 'λεγε: η καταστροφή του ανθρώπου είναι η τεμπελιά. Μπορεί να είχε τα χίλια στραβά, αλλά, ως προς εμένα, δεν μπορώ να πω. Με φρόντισε -και με το παραπάνω. Τι ταξίδια κάναμε -κι εδώ και στο εξωτερικό. Μ' έστειλε στα καλύτερα σχολεία. Πλήρωνε για ιδιαίτερα στο σπίτι να μάθω ξένες γλώσσες, να μπορώ να συνεννοούμαι όπου κι αν βρίσκομαι. Βέβαια, είχε τον σκοπό του. Το εμπόριο! Ναι, ναι το εμπόριο ήταν γι' αυτόν η ζωή του. Κι ήθελε να το κάνει να είναι και η δική μου ζωή. Δεν τον ένοιαζε ούτε να σπουδάσω ούτε να γίνω επιστήμονας ούτε συγγραφέας ούτε πολιτικός ούτε ... τίποτα. Μόνο καλός έμπορος. Εκεί βρίσκεται η ευτυχία, μου επαναλάμβανε συνεχώς. Να, δεσ

εμένα. Πώς νομίζεις έστησα όλες αυτές τις επιχειρήσεις. Αφοσίωση και δουλειά. Αυτό χρειάζεται. Ο καημένος είχε πάθος με τα λεφτά. Όχι ότι ήταν τσιγκούνης. Απλώς όλη του η έγνοια ήταν πώς να κάνει περισσότερα λεφτά. «Ο πλούτος», έλεγε, «είναι σαν το θαλασσινό νερό. Όσο περισσότερο πίνεις, τόσο περισσότερο διψάς». Εσύ, μάλιστα, μου τόνιζε, μπορείς να κάνεις ακόμη πιο πολλά. Ξεκινάς από μια καλή, γερή βάση. Μπορείς, και πρέπει για το καλό σου άλλωστε, να επεκτείνεις τις επιχειρήσεις μας και στο εξωτερικό -σ' όλο τον κόσμο. Τα μυστικά του εμπορίου, θα τα μάθεις. Θέληση μόνο να 'χεις και ενδιαφέρον. Γλώσσες, να συνεννοείσαι με τους πελάτες σε όλο τον κόσμο, δόξα τω Θεώ, τις ξέρεις φαρσί ... Συνεργάτες να σε βοηθάνε, έχεις. Τι άλλο θέλεις.

Ακόμη και το όνομα που μου 'δωσε, το σκέφτηκε έχοντας στο μυαλό του, ο αθεόφοβος, την προοπτική της εμπλοκής μου στο διεθνές εμπόριο. Ήθελε ένα όνομα, να είναι ίδιο σε όλες τις διεθνείς γλώσσες -στα γαλλικά, στα αγγλικά, στα γαλλικά- έτσι, που οι πελάτες στο εξωτερικό να μπορούν εύκολα να αναφέρονται σε μένα. Αρθούρος! «Να ένα όνομα κατάλληλο για τον σκοπό μου», σκέφτηκε. Όταν, όμως, το άκουσε ο παπάς, μόνο που δεν του 'ρθε ταμπλάς του δύστυχου. Στύλωσε τα πόδια κι επ' ουδενί ήθελε να με βαφτίσει. Η εκκλησία μας έχει τόσα. Γιατί θα έπρεπε, δηλαδή, να αμαρτήσομε βγαίνοντας έξω από τον μακρύ κατάλογό της; Παρόλα αυτά, ο πατέρας μου κατάφερε να τον τουμπάρει. Τι σόι μεγαλέμπορος ήταν. Τον έπιασε από δω, τον έπιασε από κει, του 'δωσε κι ένα καλό, γερό φιλοδώρημα, και να 'σου εγώ, ο Αρθούρος -όπως με ήθελε: έτοιμος να συνεχίσω τις μεγαλόπνοες επιχειρήσεις του.

Όλα, όμως, όλα -και οι προσπάθειές του και τα σχέδιά του και τα όνειρά του-, αποδείχθηκαν καπνός, ένας μάταιος αγώνας να κρατηθεί ο ίδιος στην ζωή. Αναζητούσε κάτι, έναν στόχο, να έχει νόημα να ζει. Τελικά, αποδείχθηκε ότι το εμπόριο ήταν ανεπαρκής στόχος. Ένα πρωί η μάνα μου τον βρήκε νεκρό στο κρεβάτι ύστερα από υπερβολική δόση χαπιών που είχε πάρει. Εγώ το έμαθα πολύ αργότερα ότι μάλλον θα αυτοκτόνησε. Οι συνεργάτες του συμβούλεψαν την μάνα μου να μην μαθευτεί ότι έβαλε ο ίδιος ο ίδιος τέλος στην ζωή του. Αυτό, της εξήγησαν, θα ήταν ό, τι χειρότερο για τις επιχειρήσεις μας. Θα λέγανε ότι αυτοκτόνησε επειδή είχε πέσει έξω.

Είτε, πάντως, αυτοκτόνησε είτε πέθανε κανονικά, ο θάνατός του ήταν καταστροφή για την οικογένεια. Σκορπίσαμε. Η μάνα μου με την αδελφή μου πήγαν αλλού, εγώ έμεινα πίσω, να συνεχίσω τις δουλειές του πατέρα μου, όπως τα 'χε σχεδιάσει... Τι είχε σχεδιάσει, δηλαδή ...

Έμεινα δυο χρόνια μόνο. Τόσο άντεξα. Δεν λέω, έβγαζα πολλά λεφτά, αλλά δεν μου άρεσε να κάνω τον έμπορο. Πώς να το κάνουμε, δηλαδή.

Το θέμα είναι τι κάνω εγώ τώρα, που δεν μπορώ να μπω μέσα. Κοίτα να δεις, τόσα κλειδιά στην τσέπη μου, και να γλιστρήσει από την παλιότρυπα το κλειδί της εξώπορτας. Τι να κάνουμε. Ήθελε να πέσει, κι έπεσε. Δεν πιστεύω πια σε τίποτε -ούτε σε Θεό ούτε σε δαίμονες ούτε στην τύχη. Μόνο σε ό,τι βλέπω. Κι αυτό που βλέπω είναι ότι το κάθε πράγμα είναι ό,τι είναι και όπως είναι, επειδή έτσι θέλει να είναι. Αν σταματήσει να θέλει να είναι αυτό που είναι, τότε αυτομάτως παύει και να υπάρχει. Όπως ο πατέρας μου: όσο ήθελε να ζει, ζούσε· όταν σταμάτησε να θέλει να ζει, έπαψε και να υπάρχει. Όχι σαν την κυρία σύζυγό του, την μορφονιά την μάνα μου...

Ε λοιπόν, αυτή η γυναίκα είχε τέτοια θέληση μέσα της, που, ειλικρινά, είχα πιστέψει ότι δεν θα πέθαινε ποτέ. Ήθελε να γίνει μεγάλη συγγραφέας και να μείνει στον αιώνα τον άπαντα. Ταλέντο είχε, δεν μπορώ να πω. Αλλά ό,τι πέτυχε, μπορώ να πω, το χρωστούσε στην θέλησή της. Είχε δημιουργήσει γύρω της έναν μεγάλο κύκλο διανοουμένων και συγγραφέων, που τους καλούσε κάθε τόσο στο σπίτι για φιλολογικές συζητήσεις. Ας είναι καλά τα λεφτά του μακαρίτη του πατέρα μου. Και ποιος δεν πέρασε από 'κει να πάρει τον μεζέ του και να πει το ποτό του. Είχε κατορθώσει, η άτιμη, να τους πείσει όλους ότι ήταν σπουδαία. Έτσι πήραν και τα μυαλά της αέρα. Ήθελε να τα σαρώσει όλα από μπροστά της, να μην μείνει τίποτε όρθιο στον δρόμο προς την δόξα, η οποία την περίμενε -κούνια που την κούναγε- να τον διασχίσει αγέρωχη. Ε να, εκεί που 'ναι τώρα. Τελικά, την πρόδωσε κι αυτήν η θέλησή της. Κι εγώ που πίστευα ότι δεν θα πέθαινε. Κάποιο πρωί, μάλλον μεσημέρι, τα τίνανε. Αν μπορούσα να μην πήγαινα στην κηδεία, θα το 'κανα. Σκέφτηκα, όμως, τι θα 'λεγε ο κόσμος.

Είχε η αφιλότιμη τέτοιο πάθος για την επιτυχία, που μπροστά της δεν υπολόγιζε τίποτε - ούτε καν τα παιδιά της, εμένα. Την άκουσα με τα ίδια μου τ' αφτιά μια φορά, όταν κάποιος από τον κύκλο της, ύστερα από μια συζήτηση που είχε μαζί μου, της είπε πόσο εντυπωσιάστηκε από τις γνώσεις μου και την ωριμότητά μου και πρόβλεψε πως θα γινόμουν μέγας και τρανός, να του λέει «μα τι λες, χρυσέ μου. Άκουσες ποτέ εσύ στην ίδια οικογένεια να υπάρχουν δυο ιδιοφυΐες; Εγώ, πάντως, ποτέ». Κι αφού η ίδια θεωρούσε τον εαυτό της ιδιοφυΐα, εγώ δεν είχα καμιά τύχη -περίττευα. Το ξέρω, με μισούσε. Η

υποκρίτρια! Μπορεί να μου 'λεγε από τότε που ζούσε ακόμη ο πατέρας μου να πάω να σπουδάσω, αλλά μέσα-μέσα της δεν το εννοούσε. Ίσως να μην το περίμενε κιόλας ότι θα παρατούσα ποτέ το εμπόριο, να πάω στο πανεπιστήμιο. Καλοί ήταν και οι δυο τους, οι γονείς μου.

Δεν ξέρω για την αδελφή μου πώς ένιωθε γι' αυτούς. Αν και με την μάνα μας θα πρέπει τα 'χανε βρει. Ίσως η μάνα μας να μην την θεωρούσε επικίνδυνη και, έτσι, να μην την έβλεπε ανταγωνιστικά, όπως εμένα. Βέβαια, κι η αδελφή μου από την πλευρά της είχε τον τρόπο να ελίσσεται. Κι αυτό μου την σπάει. «Ξέρεις, μωρέ ... μην το παίρνεις κι εσύ έτσι ... γιατί ξέρεις κι ο άλλος από την μεριά του ...». Πώς μου την δίνουν οι άνθρωποι που δεν σου λένε καθαρά τι έχουν στο μυαλό τους, να σου πουν ευθέως, ρε παιδί μου, τι θέλουν.

Κι εγώ, βέβαια, εντάξει ... είχα φτάσει στο άλλο άκρο. Ό, τι μπορούσε να περάσει από μυαλό μου, το έδειχνα ανοιχτά -δεν υπήρχε περίπτωση. Κι αυτό, όπως και να το κάνεις, έχει κόστος. Να, αν δεν ήμουν έτσι, δεν θα 'τρωγα και το κεφάλι μου στο πανεπιστήμιο, και να χάσω μια ακαδημαϊκή σταδιοδρομία, που πιστεύω ότι θα μπορούσα να ακολουθήσω. Δεν βλέπεις τι φυντάνια καθηγητές ξεφυτρώνουν από δω κι από κει στα πανεπιστήμιά μας; Μου είπαν, όταν έγινα υφηγητής και ζήτησα να μου βάλουν τα μαθήματά μου τις ίδιες ώρες που δίδασκε ο ... Άσε ούτε το όνομά του δεν θέλω να λέω. Τα είχε καταφέρει, όμως, ο κύριος να τον σέβονται οι πάντες. Εμ γι' αυτό, με κάτι τέτοιους όπως η αφεντιά του, έφτασε η φιλοσοφία στο χάλι που 'ναι. Ακούει ο άλλος φιλοσοφία και περιμένει να τον κτυπήσει κατακούτελα καμιά εξωφρενική, ακαταλαβίστικη μπαρούφα. Γιατί, ακριβώς, κάποιοι μεγαλοσχήμονες, όπως ο κύριος αυτός, βγάζουν από το μυαλό τους κάτι απίθανες θεωρίες, που αναρωτιέσαι πού υπάρχουν αυτά τα πράγματα που σου αραδιάζουν έτσι άνετα, σαν να μην τρέχει τίποτε. Νομίζεις, τελικά, ότι είσαι ηλίθιος. Κι όμως, οι φοιτητές προτιμούσαν να πηγαίνουν να ακούν τα μαθήματα του κυρίου αυτού αντί να έρχονται στα δικά μου. Όταν με κάλεσε ο κοσμήτωρ να μου υποδείξει να αλλάξω τις ώρες των μαθημάτων -γιατί δεν ήταν δυνατόν, μου τόνισε, το πανεπιστήμιο να με πληρώνει κι εγώ να κάθομαι-, του είπα «ναι το καταλαβαίνω αυτό», αλλά τόσο το χειρότερο για τους φοιτητές και την φιλοσοφία. Ας κάτσουν, λοιπόν, να ακούνε κι αυτόν και τις μεταφυσικές του κοτσάνες. Τα βρόντηξα κι εγώ, κι έφυγα, και ούτε απέξω δεν ξαναπέρασα από το πανεπιστήμιο.

Ε, λοιπόν, κόβω τον λαιμό μου, η μάνα μου θα 'νιωσε ανακούφιση, όταν θα 'μαθε για τα «κατορθώματά» μου. Μέσα της, βέβαια. Γιατί μπροστά, ξέρω θα μυξόκλαιγε και θα

παραπονιόταν που το παιδί της με τόσα προσόντα και τέτοιες αρετές δεν είχε μυαλό να δει το συμφέρον του και να φροντίσει με σύνεση να σταδιοδρομήσει. Αλλά, κι ο πατέρας μου, αν ζούσε, τι; Ποσώς θα λυπόταν για την αποτυχία μου στο πανεπιστήμιο. Θα μπορούσε να κοιμάται ήσυχος ότι θα έμενα δέσμιος στο εμπόριο, για το οποίο με ήθελε να υπάρχω. Δεν ήμουν τίποτε γι' αυτούς –συναισθηματικά, τίποτε. Ένα προϊόν της θέλησής των, και τίποτε άλλο. Ο πατέρας μου ήθελε έναν διάδοχο στις εμπορικές επιχειρήσεις του, και τσουπ, με φύτεψε κάποια στιγμή στο σπίτι του. Και η μάνα μου; Χμ, αυτή με ήθελε από καθαρή ματαιοδοξία. Ήθελε να έχει δίπλα της ένα αγόρι που να λειτουργεί σαν αντίβαρο στην παρουσία του άντρα της, να έχει την αίσθηση ότι υπήρχαν δυο άντρες στο σπίτι που την έχουν ανάγκη έτσι, ώστε να μπορεί να τους χειρίζεται τον έναν εις βάρος του άλλου, και τους δυο τελικά υπέρ του εαυτού της. Κανένας από τους γονείς μου –λυπάμαι που το λέω– δεν με αγάπησε. Με θέλανε κι οι δυο τους απλώς να υπάρχω -για τον δικό του ο καθένας των σκοπό.

Αν έγινα ρακοσυλλέκτης και γυρίζω από δω κι από κει και μαζεύω άχρηστα πράγματα, είναι γιατί μου έλειψε η αγάπη. Ρακοσυλλέκτης, παρακαλώ, όχι παλιατζής –ας μην τα μπερδεύουμε. Ο παλιατζής είναιπραματευτής, έμπορος, να το πω καθαρά, που μαζεύει παλιοπράγματα, τα οποία μπορεί να αγοράζει κιόλας, για να τα εκμεταλλευτεί στην συνέχεια, να τα διοχετεύσει μετά κάπου, να βγάλει κάποιο κέρδος πουλώντας τα είτε όπως είναι είτε ανακυκλώνοντάς τα. Όχι, όχι εγώ γυρίζω και μαζεύω από τους δρόμους και τους κάδους των σκουπιδιών πράγματα που οι άνθρωποι κάποτε τα αγάπησαν ή έδειξα πως τα αγάπησαν, κι ύστερα, αφού έκαναν την δουλειά τους και το κέφι τους και τους άλλαξαν τα φώτα ή, απλώς τα βαρέθηκαν, τα πέταξαν σαν άχρηστα πια, ότι δεν έπρεπε να υπάρχουν. Όπως το άδειο αυτό μπουκάλι. Σιχαίνεσαι να το αγγίξεις έτσι βουτηγμένο μέσα στην βρώμα. Κάποτε, βέβαια, που ήταν γεμάτο νερό, ήταν ένα αξιαγάπητο αντικείμενο, που στεκόταν καμαρωτό σε κάποιο ράφι περιμένοντάς ένα χέρι να το πάρει. Μέχρι που το σήκωσε κάποιος από 'κει και, αφού το ρούφηξε μέχρι και την τελευταία σταγόνα, του 'δωσε μια και το ξεφορτώθηκε. Ή αυτό εδώ το τσαλακωμένο, το ξεφτισμένο δεξί παπούτσι. Κάποτε μαζί με το ταίρι του ήταν ένα λαμπερό ζευγάρι που τράβηξε την προσοχή κάποιου ο οποίος το πήρε για να τον πηγαίνει από δω κι από κει και, δεν ξέρω για πόσο καιρό, έγινε ένα μαζί του, μέχρι που εμφανίστηκαν στην επιφάνειά του τα σημάδια της φθοράς, οι ζάρες, και το βαρέθηκε πια και το πέταξε σαν ένα ψοφίμι στα σκουπίδια, να κάνει παρέα με στημένες λεμονόκουπες, αποφάγια, σερβιέτες, τσαλακωμένες σακούλες. Αυτά, λοιπόν, τα πράγματα που ξέπεσαν από το βασίλειο της ευτυχίας, όπου ζούσαν κάποτε, φροντίζω να τα

μαζεύω εγώ από τους δρόμους και τα σκουπίδια, και να τα περιβάλω με αγάπη, που κανένας πια, έτσι άχρηστα που τα κατάντησαν οι συνάνθρωποί μας, δεν είναι διατεθειμένος να τους προσφέρει –ούτε καν να γυρίσει να τους ρίξει ένα βλέμμα τρυφερότητας και συμπόνιας. Κάθε φορά λέω να καθίσω να ασχοληθώ με το καθένα τους χωριστά: να το καθαρίσω από τις βρωμιές που έχουν κολλήσει πάνω του και να το περιποιηθώ κλείνοντάς του τις τρύπες, εξαλείφοντάς του γρατσουνιές, εξογκώματα, σκουριές, θεραπεύοντάς το από τα κάθε λογής τραύματα που του έχουν προκαλέσει αυτά τα χτήνη οι συνάνθρωποί μας είτε πετώντας το από δω κι από εκεί είτε αφήνοντάς το να σαπίζει μέσα σε πνιγηρά περιβάλλοντα. Πού καιρός, όμως. Είναι χιλιάδες τα πράγματα στα σκουπίδια και στους δρόμους που χρειάζονται αγάπη, και περιμένουν κάποιον να τα μαζέψει από εκεί.

Μακάρι να είχε βρεθεί και για μένα ένας ρακοσυλλέκτης να μου προσφέρει λίγη, έστω τοσοδούλα, αγάπη, που κανένας τους από εκείνους που θα έπρεπε να μου δείξει δεν φρόντισε να μου την δώσει. Η αγάπη είναι οίκτος! Ποιος νοιάστηκε για μένα; Σχεδόν όλες οι λύπες προέρχονται από τις σχέσεις μας με τους άλλους. Όλοι με βλέπανε σαν έναν εύκολο στόχο που σημαδεύοντάς τον θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν την αμαρτωλή θέλησή τους, την επιθυμία τους να ξεκολλήσουν κάτι από μένα. Μπορεί ... εντάξει, να σου τύχουν ένα σωρό αναποδιές στην ζωή. Το να υποφέρεις, όμως, από την φύση ή επειδή τα 'φερε έτσι η τύχη δεν συγκρίνεται με τον πόνο που σου προξενεί η αυθαίρετη θέληση του άλλου. Όπως εκείνη η παλιογυναίκα, που 'ρχόταν κάθε πρωί έξω από την πόρτα μου να τραγουδάει -τι να τραγουδάει, δηλαδή, να στριγκλίζει με εκείνη την ένρινη, διαπεραστική φωνή της-, για να με προκαλέσει. Πόσες φορές την παρακάλεσα, αν ήθελε να τραγουδάει, να πάει στο σπίτι της. Αυτή, όμως, εκεί, τον χαβά της. Όσπου μια μέρα δεν άντεξα. Βγήκα την ώρα που έκανε μια από τις ανατριχιαστικές της κορώνες, την άρπαξα από το μπράτσο και της έδωσα μια, που την έστειλα να γκρεμοσακιστεί στην άλλη άκρη. Ποιος είδε τότε τον Θεό και δεν τον φοβήθηκε. Έσκουζε λες και την σφάζανε. Η αλήθεια είναι ότι της έσπασε η λεκάνη –τόσο άσχημα μάλιστα, που και μετά την εγχείριση της έμεινε κουσούρι. Κούτσαινε. Μετά με πήγε και στο δικαστήριο. Έφερε κι έναν ψευδομάρτυρα που κατέθεσε ότι με είδε να την σπρώχνω και ότι, ενώ ήταν πεσμένη, εγώ συνέχιζα να την κλωτσάω παρά τις εκκλήσεις της να την λυπηθώ και τις φωνές τις δικές του να την αφήσω ήσυχη. Αποτέλεσμα; Να καταδικαστώ να της πληρώσω όλα τα έξοδα νοσηλείας μαζί με ένα εφάπαξ για ψυχική οδύνη και να της καταβάλω, όσο ζούσε, κάθε μήνα κι ένα επίδομα, μια κι έτσι ανάπηρη, ήταν ανίκανη να εργασθεί. Της έφεξε της παλιόγριας. Πήγαινε να με

εκνευρίσει, για να της ρίξω κανένα χαστούκι, και μετά να με εκβιάσει ότι θα μου έκανε μήνυση κι, έτσι, να αναγκαστώ εγώ, για να την αποσύρει, να την χαρτζιλικώσω. Άκουσε η βρώμα ότι είχα περιουσία, και κατάστρωσε το σχέδιό της. Τα πράγματα, δυστυχώς, εξελίχθηκαν πολύ πιο σοβαρά. Δεν βαριέσαι, όμως, σε καλό της βγήκε της παλιόγριας. Επί είκοσι χρόνια με απομυζούσε. Μήνας έμπαινε μήνας έβγαινε, τα λεφτουδάκια μου τα εισέπραττε κανονικά. Την περασμένη εβδομάδα, όμως, τα τίναξε. Όταν μου το 'πε ο δικηγόρος μου, η πρώτη μου δουλειά μόλις γύρισα σπίτι ήταν να γράψω με μεγάλα κόκκινα γράμματα πίσω από την εξώπορτα «Η γριά πέθανε, το βάρος έφυγε». Να το βλέπω κάθε φορά που πάω να βγω έξω, και να ανακουφίζομαι. Πόσο χαρούμενος είμαι που δεν ζει πια η παλιόγρια.

Αλλά, τι ψάχνεις, όλες οι γυναίκες το ίδιο συμφεροντολόγες είναι. Και η μάνα μου και η αδελφή μου και η άλλη ..., η τραγουδίστρια, που ήταν να την παντρευτώ κιάλας, και οι άλλες που έτυχε να συναντήσω. Πάντα κάτι ήθελαν από μένα. Και μετά, όταν δεν είχαν να πάρουν τίποτα, ως δια μαγείας άλλαζαν -δεν ήθελαν ούτε καν να με βλέπουν. Πόσες φορές είπα μέσα μου για το μικρό μου κοριτσάκι «καλύτερα που δεν έζησες, ψυχούλα μου». Στους λίγους μήνες της ζωής του μόνο ευχάριστες στιγμές μπορώ να θυμάμαι μαζί του. Δεν μιλούσε και το μυαλούδάκι του δεν είχε πήξει, για να μπορεί, σαν τις άλλες, να στήνει ίντριγκες, να σε παραπλανά και να σε παρασύρει. Μόνο με κοιτούσε με τα γαλανά ματάκια του και με το κλάμα του με καλούσε κοντά του να του δώσω νερό, να φάει και, κυρίως, να του δείξω αγάπη και θαλπωρή. Ναι, αγάπη και θαλπωρή. Είμαι βέβαιος πως κάθε φορά που την κοιτούσα και την άγγιζα τρυφερά καταλάβαινε πως ήθελα να της δώσω ό, τι στερήθηκα εγώ -κι ας μη μπορούσε να μου το πει. Το ένιωθα. Όπως νιώθω όλα αυτά τα χιλιάδες βουβά άχρηστα πεταμένα πράγματα που τα μαζεύω από δω κι από κει ότι καταλαβαίνουν πως κάποιος που απελπισμένα ψάχνει στην ζωή του για αγάπη, είναι έτοιμος να τους την προσφέρει. Ενώ αν είχε μεγαλώσει η κορούλα μου, τι. Θα είχε γίνει σαν την γαϊδούρα την μάνα της. Δεν λες που δεν την παντρεύτηκα. Τι ανοησία, κι ο γάμος: να μοιράζεσαι τα δικαιώματά σου και διπλασιάζεις τις υποχρεώσεις σου. Λαμπρά! Τελικά, έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι είναι κανείς ο εαυτός του όσο είναι μόνος. Εντάξει, δεν λέω ότι είμαι κανένας κούκλος για να αρέσω στις γυναίκες, αλλά θα μπορούσαν, αν δεν τους έκανα, να μου το δείχνανε από την αρχή. Γιατί, δηλαδή. Το συμφέρον, όμως, βλέπεις δεν τις άφηνε. Έφταιγα, όμως, κι εγώ. Αφού τις ήξερα τι άτιμες είναι, τι ήθελα μαζί τους. Ένας φοιτητής μου -από τους δυο-τρεις όλους κι όλους που παρακολουθούσαν τα μαθήματά μου στο πανεπιστήμιο- δεν άντεξε και μου τα 'χωσε κανονικά μια μέρα στο μάθημα. Τους

εξηγούσα ότι την ευτυχία –αν, τελικά, υπάρχει τέτοιο πράγμα πάνω στην γη– μπορούμε να την αποκτήσουμε, μόνον εφόσον απέχομε από τις ηδονές, από αυτό που συνηθίζομε να ονομάζομε χαρές της ζωής. Εγώ βέβαια, από την δική μου πλευρά συνήθιζα να πηγαίνω σε ακριβά εστιατόρια με καλό φαγητό και ωραίο κρασί, συντροφιά ενίοτε με κάποια κυρία. «Μα αυτό, κύριε», μου είπε ο φοιτητής, «είναι υποκρισία: να μας λέτε μακριά από τις ηδονές, και ταυτόχρονα εσείς να κάνετε το αντίθετο». Ο καημένος! Αν, του είπα, σε ρωτήσει κανείς στον δρόμο πού είναι η τάδε οδός, θα του δείξεις απλώς προς τα πού να πάει δεν θα πας κι εσύ μαζί του εκεί. Αν το κάνεις, θα σε περάσει για ηλίθιο.

Τι να πεις. Ολόκληρη η ζωή μας είναι βουτηγμένη στην αντίφαση έτσι, που να μην βγάζεις άκρη. Αν κάνεις το ένα, θα έλθεις αντιμέτωπος με το άλλο, το αντίθετο. Είμαστε εγκλωβισμένοι μέσα σε μια δύναμη που δεν μπορούμε να ξεφύγομε μακριά της ούτε πόντο. Πέρα από αυτήν, δεν υπάρχει τίποτε. Θάνατος και πάλι θάνατος. Αν, κάποια στιγμή, σε εγκαταλείψει η δύναμη αυτή, πάει, πέθανες. Ή κι ο ίδιος, αν –μην αντέχοντας πια το μαρτύριο να σου λέει η δύναμη αυτή διαρκώς κάνε αυτό και μετά εκείνο κι ύστερα το άλλο- επιχειρήσεις να της ξεφύγεις, ο θάνατος πάλι σε περιμένει στην γωνία. Όπως ο πατέρας μου, που, όταν της γύρισε την πλάτη του για να μην έχει πάρε-δώσε μαζί της, έβαλε απλά τέλος και στην ζωή του. Έτσι θέλησε.

Ναι, έτσι θέλησε. Θέληση, λοιπόν. Ακριβώς, η δύναμη που μας κρατάει στην ζωή είναι η θέληση. Όταν μας εγκαταλείψει ή φύγομε εμείς μακριά από την επιρροή της, τότε πάει ξοφλήσαμε, δεν μπορούμε να ζούμε πια. Θέληση, ίσον θέληση για ζωή.

Δεν ξέρω πώς φτιάχτηκε αυτός ο κόσμος, αν τον δημιούργησε κάποιος. Ούτε και θα το μάθω ποτέ. Μπορεί κάποιος να τον έφτιαξε. Πολύ πιθανόν. Όπως μπορεί και να δημιουργήθηκε μόνος του. Γιατί όχι. Δυο εξίσου λογικές πιθανότητες! Είναι όπως τώρα που έχει συννεφιά. Θα βρέξει ή δεν θα βρέξει; Και το ένα μπορεί να συμβεί και το άλλο. Δυο εξίσου λογικές πιθανότητες. Αυτό που είναι αδύνατον είναι να ισχύει και το ένα και το άλλο: και να βρέχει και να μην βρέχει, και να δημιουργήθηκε ο κόσμος από κάποιον και να έγινε μόνος του. Ένα από τα δυο μπορεί να συμβαίνει. Ποιο; Στην περίπτωση της βροχής μπορούμε να μάθουμε τι από τα δυο θα συμβεί –αν θα βρέξει ή δεν θα βρέξει–, επειδή έχουμε την δυνατότητα να παρατηρήσομε τι θα συμβεί. Η παρατήρηση, λοιπόν, είναι εκείνη που μας επιτρέπει να ξέρομε ποια από τις πιθανότητες που μας λέει η λογική είναι η

αληθινή. Δεν μπορούμε, όμως, ποτέ να είμαστε μάρτυρες στον τρόπο που δημιουργήθηκε ο κόσμος. Είμαστε χιλιάδες-χιλιάδες χρόνια μακριά από την ώρα της δημιουργίας του κόσμου έτσι, ώστε, από δω που βρισκόμαστε τώρα, να μην είμαστε σε θέση να παρατηρήσουμε τι έγινε τότε. Έφτιαξε τον κόσμο κάποιος, έγινε ο κόσμος μόνος του; Δεν ξέρω. Και να πω την αλήθεια: χέστηκα! Είναι μάταιο να προσπαθεί να μάθει κανείς. Το θεμέλιο που στηρίζεται η γνώση και η μάθηση είναι, τελικά, το ανεξήγητο.

Όπως και να 'γινε, πάντως, ο κόσμος, είτε δηλαδή τον έφτιαξε κάποιος είτε δημιουργήθηκε μόνος του, σε κάθε περίπτωση, για να γίνει, χρειάστηκε η δύναμη της θέλησης. Χωρίς αυτήν τίποτε δεν θα μπορούσε να υπάρξει. Να, αυτό το φλιτζάνι από πορσελάνη ... Μπορεί, βέβαια, να του λείπει το χερούλι και να είναι ραγισμένο κάτω από το χέλος του, αλλά κι έτσι που το κατάντησαν δεν παύει να είναι υπέροχο. Το σφίγγω να το συνθλίψω, κι αυτό αντιστέκεται στην δύναμη που του ασκώ. Κι όσο περισσότερο το σφίγγω, τόσο πιο πολύ αντιδρά, κι αντιδρώντας μου προκαλεί πόνο. Μπορεί, αν επιμείνω περισσότερο, με την αντίστασή του να μου σκίσει το χέρι ματώνοντάς το κι, έτσι, να μου κάμψει το φρόνημα και να με αποθαρρύνει, και να σταματήσω να προσπαθώ να το διαλύσω. Όπως η οχιά, που όταν καταλάβει ότι πας να της κάνεις κακό, σου ρίχνει το δηλητήριό της, για να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο. Κανένας δεν έμαθε στο φλιτζάνι και στην οχιά, ούτε και τους λέει κανείς, να αντιστέκονται σε κάθε προσπάθεια αφανισμού τους. Μόνα τους, από μέσα τους, αντιστέκονται και τα δυο. Υπάρχουν και δεν διατίθενται να μην υπάρχουν, επειδή θέλουν να υπάρχουν. Η δύναμη της θέλησης μέσα τους να υπάρχουν και να μην εξαφανιστούν, τα κάνει να συμπεριφέρονται έτσι.

Το καθετί που υπάρχει γύρω μας –το φλιτζάνι, η οχιά, το μπουκάλι, ο βράχος, τα ποτάμια, η θάλασσα, ο βάτραχος, το πεύκο, η μύγα και το γεράκι και οποιοδήποτε άλλο από τα πράγματα που συγκροτούν στον κόσμο– υπάρχει το καθένα τους χάρη στην δύναμη της θέλησης που έχει μέσα του. Κι ο καθένας μας, αν ζει, είναι χάρη στην δύναμη της βούλησης μέσα του, η οποία τον ωθεί να ζει. Κάθε κομμάτι του εαυτού μας –τα μάτια μας, τ' αυτιά μας, οι πνεύμονές μας, ο εγκέφαλός μας– υπάρχει, γιατί μέσα στο καθένα τους υπάρχει η θέληση να υπάρχει. Το μάτι υπάρχει, γιατί θέλει να βλέπει· το αυτί υπάρχει, γιατί θέλει να ακούει· ο πνεύμονας υπάρχει, γιατί θέλει να αναπνέει· ο εγκέφαλος υπάρχει γιατί θέλει να σκέφτεται, να θυμάται και, γενικά, να επιτελεί νοητικές λειτουργίες. Ένα μάτι που δεν βλέπει είναι άχρηστο, δεν έχει κανένα νόημα να υπάρχει, δεν μπορεί να υπάρχει. Το ίδιο κι ένα αφτί που δεν ακούει, κι ένας πνεύμονας που δεν αναπνέει κι ένας εγκέφαλος που δεν

σκέφτεται. Αν δεν υπήρχε η θέληση στα μάτια μας να βλέπουν, στ' αφτιά μας να ακούν, στους πνεύμονές μας να αναπνέουν, στον εγκέφαλό μας να σκέφτεται, δεν θα είχαμε μάτια, αυτιά, πνεύμονες, εγκέφαλο ούτε κανένα άλλο από τα μέρη από τα οποία αποτελούμαστε. Με άλλα λόγια, δεν θα είχαμε σώμα, κι έτσι, χωρίς σώμα, δεν θα υπήρχαμε. Αν, όμως, χωρίς την θέληση δεν θα μπορούσαν να υπάρχουν ο εαυτός μας, το φλιτζάνι, τα παπούτσια, η οχιά, οι λίμνες, οι βράχοι, ο ουρανός με τα αστέρια και οτιδήποτε άλλο από που υπάρχει στην φύση, τότε ο κόσμος δεν θα είχε γεννηθεί ποτέ. Απόλυτη ανυπαρξία.

Ότι υπάρχει, λοιπόν, υπάρχει χάρη στην δύναμη της θέλησης, που, μπαίνοντας μέσα σε κάθε πράγμα, το κάνει να υπάρχει ή να ζει. Όλα εξαρτώνται από την θέληση, χωρίς η θέληση να εξαρτάται από όσα υπάρχουν. Μπορεί όλα να γίνουν στάχτη και να χαθούν. Η τάση, όμως, να υπάρξει ή να ζήσει κάτι δεν θα χανόταν. Η θέληση για ύπαρξη και ζωή θα έβρισκε έναν άλλο τρόπο να εκφραστεί, θα δημιουργούσε άλλα πράγματα, διαφορετικά από αυτά που συνθέτουν τον κόσμο μέσα στον οποίο τώρα ζούμε. Όσες φορές και να καταστραφεί και να χαθεί ο κόσμος, η θέληση, προκειμένου να εκφραστεί, θα βρίσκει πάντα τον τρόπο να δημιουργεί έναν καινούριο κόσμο. Είναι η μόνη, ίσως, παρηγοριά μας σε αυτόν το μίζερο κόσμο που ζούμε: να μην έλθει ποτέ, χάρη στην δύναμη της θέλησης, το τέλος, να υπάρχει πάντα δρόμος ανοικτός μπροστά. Όπως γίνεται με όλα αυτά τα πράγματα που υπομονετικά συγκεντρώνω κάθε νύχτα, την ώρα που οι άλλοι κλείνονται στο σπίτι τους για να ησυχάσουν από τον κάματο της ημέρας ή πηγαίνουν να διασκεδάσουν. Αν δεν τα μάζευα από τα σκουπίδια και τους δρόμους, θα κατέληγαν στις χωματερές ή στα εργοστάσια της ανακύκλωσης, όπου τα περιμένουν η σήψη και η διάλυση.

Μια περιφερόμενη στους δρόμους και στους κάδους των σκουπιδιών μικρογραφία της θέλησης, είμαι, λοιπόν, εγώ, που ο σκοπός μου δεν είναι άλλος παρά να σώνω από την φθορά και τον αφανισμό όσο γίνεται πιο πολλά πεταμένα παλιοπράγματα. Η διαφορά μου από την οικουμενική θέληση, που διαχέεται παντού κι έχει μοναδικό σκοπό να δημιουργεί ζωές και υπάρξεις και μετά να τις συντηρεί, είναι ότι, αντίθετα με αυτήν, που είναι άφθαρτη, εγώ οδεύω με μαθηματική ακρίβεια προς την φθορά και τον θάνατο. Ποιος μπορεί να αντισταθεί στην καταστροφική, αδηφάγο μανία του χρόνου. Ο χρόνος, απλά, είναι εκείνο χάρη στο οποίο το καθετί την κάθε στιγμή μετατρέπεται σε τίποτα, οπότε, μοιραία, χάνει και κάθε αληθινή αξία. Πέρασα πια τα εβδομήντα. Ποιος μπορεί να με γλιτώσει από την επερχόμενη αναπόφευκτη καταστροφή μου; Κάποια στιγμή, η θέληση,

που με το ζόρι πια την νιώθω να με κρατάει ακόμα στην ζωή, θα με βαρεθεί και θα με αφήσει να χαθώ. Η ζωή, έχω καταλήξει, είναι ένα σχεδιασμένο βασανιστήριο για να πονάς, να πονάς, να πονάς μέχρι που, στο τέλος, εξαθλιωμένος από τον συσσωρευμένο πόνω σου πόνο, να παραδώσεις το πνεύμα. Ας μη γελιόμαστε: μια συνεχής μάχη για την επιβίωση, με την σιγουριά της τελικής ήττας. Αυτό είναι η ζωή.

Τώρα, θα πεις, βέβαια, ποιος, στο διάβολο, σχεδίασε αυτό το βασανιστήριο, για να πονάμε και να παθαίνομε. Η θέληση; Αυτή δεν είναι η υπέρτατη δύναμη, που αποφασίζει για τα πάντα; Πώς, όμως, η θέληση, που είναι θέληση για ζωή, ανέχεται την φθορά και το τέλος της ζωής; Και πώς η χαρά της ζωής, που μας δίνει η θέληση, συνδυάζεται με τον πόνο, που ζούμε στην ζωή μας; Μόνο οι τρελοί παίρνουν στα σοβαρά τις αντιφάσεις, που το μυαλό ενός λογικού ανθρώπου δεν μπορεί να τις χωρέσει. Είναι, λοιπόν, τρελή η θέληση; Στα μάτια τα δικά μας, τα θολά, ίσως. Ας μη πέσομε, όμως, στην παγίδα που ο καθένας μας εκλαμβάνει τα όρια του δικού του οπτικού πεδίου σαν τα όρια όλου του κόσμου. Όχι, όχι ... η θέληση δεν μπορεί να είναι τρελή. Γιατί, τότε, ο κόσμος, αν τον έφτιαξε μια παράλογη δύναμη, θα ήταν αλλοπρόσαλλος, το ένα πράγμα θα στρεφόταν εναντίον του άλλου κι έτσι, ασυνάρτητος, θα είχε καταστραφεί ήδη προ πολλού -αν θα είχε και καθόλου προφτάσει να δημιουργηθεί.

Ο κόσμος, όμως, είναι γεγονός ότι υπάρχει. Υπάρχει το σπίτι μου, υπάρχουν οι δρόμοι που περπατάω, οι σκουπιδοτενεκέδες και τα χιλιάδες πράγματα που έχω συγκεντρώσει, υπάρχουν ο ουρανός με τα αστέρια, τα βουνά, τα δάση με τα πουλιά και τα ζώα, οι θάλασσες με τα ψάρια, η ζούγκλα με τα θηρία, υπάρχω εγώ, υπάρχουν οι άλλοι, υπάρχει ο Μπουτζ ... Ο καημένος θα με ψάχνει τώρα, θα λέει πού πήγα και δεν φάνηκα απόψε. Πού να 'ξερε πως κλειδώθηκα έξω. Αν τουλάχιστον ήταν εδώ στα μπροστινά δωμάτια, να του μιλούσα, να τον καθησύχαζα ότι είμαι κοντά του ... Αλλά, βλέπεις, μπροστά είναι ο χώρος που βάζω τα πράγματα που μαζεύω. Πού να τον έβαζα κι αυτόν εκεί μέσα. Μια καλή ιδέα θα ήταν να τα μεταφέρω όλα στα πίσω δωμάτια και να έλθομε εγώ κι ο Μπουτζ να μένομε μπροστά. Από σχέδια, άλλο τίποτα. Εύκολο το 'χεις, όμως, να πας όλα αυτά τα χιλιάδες πράγματα πίσω και να φέρεις μπροστά τα κρεβάτια και τα άλλα έπιπλα από τα πίσω δωμάτια; Το κακό είναι ότι ο Μπουτζ είναι πολύ ευαίσθητος και βασανίζεται ο καημενούλης μου. Η Άτμα μου δεν ήταν έτσι. Ίδια ράτσα κι εκείνη με τον Μπουτζ, αλλά είχε μεγαλύτερη συναισθηματική ωριμότητα. Όχι ότι δεν νοιαζόταν για μένα και δεν ήταν

δεμένη μαζί μου, αλλά να, οι αντιδράσεις της ήταν συγκρατημένες -και στις ευχάριστες στιγμές της και στις δυσάρεστες. Από την ώρα που την πήρα, κουτάβι, μέχρι που πέθανε, είχε μια αυτοκυριαρχία, θα έλεγα, στην συμπεριφορά της. Ενώ ο Μπουτζ; Τελείως άλλος χαρακτήρας. Να χαθεί, χαθεί ο χέστης! Αλήθεια, τι θα γίνει, άμα τύχει και πεθάνω πριν από αυτόν. Μήπως να ρωτούσα τον δικηγόρο, αν θα μπορούσα να τον περιλάβω στην διαθήκη μου, να αφήνα σε κάποιο ίδρυμα για ζώα το εισόδημα από κανένα από τα ακίνητά μου για να τον φροντίζουν. Όχι, όχι, πρέπει να το κάνω αυτό. Το αξίζει ο Μπουτζ μου. Τέτοια αφοσίωση που μου 'δειξε όλα αυτά τα χρόνια, τι να σου πω ... Φίλοι, σου λέει ο άλλος. Τους εμπιστεύεσαι; Λένε ότι είναι ειλικρινείς. Τρίχες! Ειλικρινείς είναι μόνο οι εχθροί. Κανένας δεν με πόνεσε και δεν μ' ένιωσε, όσο ο Μπουτζ. Όπως και η Άτμα, βέβαια -δεν μπορώ να πω.

Κοίτα να δεις, όμως, τώρα, τι σου είναι η φύση: δυο σκυλιά της ίδιας ράτσας, μεγαλωμένα στο ίδιο σπίτι, να τα φροντίζω το ίδιο, να τους δίνω το ίδιο φαγητό, να τους κάνω τα ίδια παιχνίδια και, παρόλα αυτά, τόσο διαφορετικά στις αντιδράσεις τους. Όπως εγώ με την αδελφή μου. Οι ίδιοι γονείς δεν μας κάνανε; Στο ίδιο σπίτι δεν μεγαλώσαμε; Κι όμως δεν τακιμιάσαμε ποτέ. Τίποτε στην φύση δεν είναι το ίδιο με το άλλο. Η φύση είναι άπειρα πράγματα, που το ένα είναι αλλιώς από το άλλο.

Παρόλα αυτά, λέμε η φύση! Ότι η φύση είναι μία. Όχι τυχαία, βέβαια. Το κάθε κομμάτι της φύσης, από το πιο μικρό και το πιο ασήμαντο πράγμα έως το πιο μεγάλο και σπουδαίο, γεννιέται από την ίδια, ανεξάντλητη δύναμη: την θέληση για ζωή.

Από κει και πέρα το πώς θα εξελιχθεί το κάθε πράγμα και πώς θα αντιδρά στις διάφορες προκλήσεις είναι μια άλλη ιστορία. Από τους ίδιους σπόρους δεν ξεπετιούνται δέντρα; Άλλα από αυτά, όμως, είναι μεγάλα κι άλλα καχεκτικά, άλλα ίσια κι άλλα κυρτά, άλλα έτσι κι άλλα αλλιώς. Θυμάμαι παλιά στο εξοχικό μας δυο αμυγδαλιές στον κήπο -η μια μικρούλα, καχεκτική, και η άλλη μεγάλη και θαλερή. Τις είχε φυτέψει ο πατέρας μου. Έμπορος, έμπορος, αλλά του άρεσε του πατέρα μου η κηπουρική. Είχε φυτέψει πέντε συνολικά. Οι τρεις ξεράθηκαν, κακόπεσαν. Το περιβάλλον, έλεγε ο πατέρας μου, που θα βρεθεί ο σπόρος διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για την τύχη του. Έτσι είναι. Η θέληση από τυφλή θέληση για ζωή, από μια δύναμη μονοκόμματα, που δεν έχει άλλο σκοπό παρά μόνο να γεννάει την ζωή και να δημιουργεί την ύπαρξη, αποκτά χίλια-δυο διαφορετικά πρόσωπα, ανάλογα με το περιβάλλον που θα βρεθεί. Άλλη είναι η θέληση που κρύβει μέσα

της η φωτιά κι άλλη η θέληση του νερού, άλλη η θέληση του γερακιού κι άλλη του περιστεριού, άλλη του λιονταριού κι άλλη του ελαφιού, άλλη του ανθρώπου κι άλλη του γουρουνιού. Κι όχι μόνο αυτό. Η θέληση του ενός πράγματος το στρέφει ενάντια στην θέληση του άλλου πράγματος. Η φωτιά θέλει να εξαλείψει το νερό, το γεράκι να κατασπαράξει το περιστέρι, το λιοντάρι το ελάφι, ο άνθρωπος να σφάζει το γουρούνι για να το φάει. Το κάθε ον θέλει να βγάλει το άλλο από την μέση. Έτσι μόνο θα ικανοποιήσει την θέλησή του να συνεχίσει να υπάρχει και να ζει. Μέσα από την διαμάχη της επιβίωσης και της ύπαρξης του ενός όντος σε βάρος της επιβίωσης και της ύπαρξης του άλλου όντος, το κάθε ον, σε τελευταία ανάλυση, πάντα κάτι χάνει. Αποτέλεσμα του ανταγωνισμού αυτού; Η στέρηση, και μόνον η στέρηση, που γεννάει τον πόνο, τον απέραντο πόνο. Γιατί η θέληση για ζωή δεν στρέφει μόνο το γεράκι ενάντια στο περιστέρι, αλλά σπρώχνει το ένα γεράκι να επιτεθεί στο άλλο γεράκι, τον χείμαρρο να παρασύρει και να εξαφανίσει το μικρό ρυάκι, το ένα λιοντάρι να κατασπαράξει το άλλο λιοντάρι, τον έναν άνθρωπο να βλάψει, ή και να σκοτώσει ακόμη, τον άλλο άνθρωπο. Παντού σε κάθε γωνιά της φύσης, όπου υφίσταται ύπαρξη και ζωή, κυριαρχεί η στέρηση, ο πόνος. Έτσι, η θέληση από μια καθολική δύναμη δημιουργίας και ζωής, μπαίνοντας σε κάθε πράγμα χωριστά και δρώντας σαν ατομική θέληση του κάθε πράγματος, μετατρέπεται σε πηγή δυστυχίας. Δεν μεμψιμοιρώ. Ούτε και κανένας που θέλει να λέει ότι είναι αξιοπρεπής πρέπει να θεωρεί τον εαυτό του μάρτυρα. Το μαρτύριο είναι ο μόνος τρόπος για να δοξαστούν οι ανίκανοι. Απλώς πρέπει να δεχθούμε την διαπίστωση ότι έτσι είναι ο κόσμος όπου είμαστε καταδικασμένοι να ζούμε. Ένας κόσμος, όπου ξεχειλίζει ο πόνος από την αντιπαράθεση, τον ανταγωνισμό και την διαμάχη μεταξύ των όντων που τον συνθέτουν. Αποσπασματικός. Ανάλγητος. Βίαιος. Αμαρτωλός. Ποιος, αλήθεια, θα με σώσει από τον αποκρουστικό αυτό κόσμο, όπου περισσεύει η στέρηση, ο πόνος και η δυστυχία; Και το πιο απογοητευτικό ακόμη; Να μην μπορείς να ελπίζεις ότι τα πράγματα θα γίνουν καλύτερα.

Μια λύση θα ήταν να ακολουθήσω τον δρόμο που πήρε ο πατέρας μου: να αυτοκτονήσω. Μακάρι να μπορούσα. Οι δαγκάνες της θέλησης για ζωή μέσα μου, όμως, δεν με αφήνουν να πάρω μια τέτοια απόφαση. Και δεν είμαι ο μόνος. Άλλοι σε πολύ χειρότερη μοίρα από μένα αρνούνται την αυτοκτονία, η οποία θα τους απάλλασσε μια και καλή από τα αξεπέραστα κι αγιάτρευτα βάσανά τους. Πόσοι, δείτε γύρω σας, άρρωστοι, ακόμη και στα πρόθυρα του θανάτου, παράλυτοι, φτωχοί, ζητιάνοι, άνεργοι εξακολουθούν να υπερασπίζονται την άθλια ζωή τους, μόνο και μόνο επειδή η θέληση για ζωή μέσα τους κρατάει κάτω από την εξουσία της μέχρι να αποφασίσει αυτή πότε θα εγκαταλείψουν

τον βάρβαρο αυτόν κόσμο. Η αυτοκτονία, λένε, είναι δείγμα δειλίας, ότι αυτοκτονούν όσοι δεν αντέχουν μπροστά στις αναποδιές της ζωής και θέλουν να το βάλουν στα πόδια, να φύγουν μακριά νομίζοντας ότι εκεί θα βρουν την ησυχία τους. Εγώ θα έλεγα πως, τελικά, η αυτοκτονία είναι ένα πείραμα -ένα ερώτημα που θέτει στην φύση κανείς προσπαθώντας να την πιέσει να του απαντήσει. Το ερώτημα; Τι αλλαγή, άραγε, θα μπορούσε να επιφέρει ο θάνατος κάποιου στην ύπαρξή του και στην κατανόηση του για την φύση των πραγμάτων; Πρόκειται, πιστέψτε με, για ένα επιπόλαιο πείραμα, γιατί περιλαμβάνει και την καταστροφή εκείνου που θέτει το ερώτημα και περιμένει την απάντηση. Προς τι, λοιπόν, το πείραμα;

Μια άλλη λύση θα ήταν να απομακρυνθώ από τον γενικευμένο ανταγωνισμό που υπάρχει γύρω μας, να απομονωθώ στον εαυτό μου αδιαφορώντας εντελώς που το ένα πράγμα ζητάει να εξαλείψει το άλλο, που κάποιος θέλει να με υποσκελίσει, να με εκμεταλλευτεί, να μου πιει το αίμα. Το έκανα. Μάταιος κόπος, όμως. Όσο κι αν χρόνια τώρα έχω γυρίσει την πλάτη μου στον κόσμο αυτόν, η θέληση για ζωή μέσα μου δεν με αφήνει να ησυχάσω. Εξακολουθώ να ζω το ίδιο μαρτυρικά όπως και πριν όταν συμμετείχα στο δράμα της συμβίωσής μου με τους άλλους οργανισμούς και της συνύπαρξής μου με τα πράγματα που συγκροτούν τον κόσμο μας. Η ρίζα της δυστυχίας μου, έχω πειστεί πια, είναι η θέληση για ζωή μέσα μου. Δεν μπορώ, όσο μακριά κι αν πάω από τον βίαιο και άχαρο κόσμο μας, να ξεφύγω από αυτήν την μέγαιρα την θέληση μέσα μου, εδώ στα σπλάχνα μου. Όπως ο καθηγητής μου στο πανεπιστήμιο ... Ο καημένος, όταν ήταν παιδί, είχε αρρωστήσει με βαριά πνευμονία, που του προκάλεσε ανεπανόρθωτη βλάβη στους πνεύμονες. Όσο ήταν νέος δεν αντιμετώπιζε ιδιαίτερο πρόβλημα με την υγεία του. Κάπνιζε κιόλας. Όταν γέρασε, όμως, και τα πνευμόνια του έχασαν την δύναμη και την ευλυγισία που είχαν, οι κρίσεις δύσπνοιας διαδέχονταν η μια την άλλη. Πόσες φορές πρόφτασαν να τον μεταφέρουν στο νοσοκομείο και να τον γλιτώσουν στο τσак να μη σκάσει. Ένα απόγευμα, που τον είχα επισκεφτεί στο σπίτι του, τον έπιασε μπροστά μου μια τέτοια κρίση δύσπνοιας. Τα μάτια του είχαν σχεδόν βγει έξω από τις κόγχες κι έβηχε σαν να τον έπνιγαν, ενώ προσπαθούσε μάταια να αναπνεύσει και να μιλήσει ζητώντας με το χέρι του απλωμένο μπροστά βοήθεια. Κάποια στιγμή, καθώς έκανε εκπνοή, τον άκουσα να λέει πνιχτά, σχεδόν ψιθυριστά: Θεέ μου, βοήθα με, να είναι η τελευταία μου εκπνοή αυτή. Δεν θα αντέξω άλλη προσπάθεια να αναπνεύσω ξανά, να ρουφήξω άλλο αέρα μέσα μου. Είχε κάτσει δίπλα στο καλοριφέρ, γυμνός από την μέση και πάνω, και η οικονόμος του τού ζέσταινε ένα κεραμίδι και, τυλίγοντάς το σε μια λευκή πετσέτα, του το έβαζε στο στήθος. «Αυτό» , μου είπε

ξεψυχισμένα από την προσπάθεια που είχε καταβάλει να αναπνεύσει, «είναι το καλύτερο φάρμακο. Μόνο να μην έχει τόση υγρασία όπως σήμερα». «Μήπως τότε», του είπα, «να μην εκτίθεσθε στην υγρασία. Να μην βγαίνετε έξω, να κλείνετε καλά τα παράθυρα, να αποφεύγετε τις επισκέψεις που σας υποχρεώνουν να ανοίγετε την πόρτα για να τους δεχθείτε ...». «Δεν κατάλαβες», με έκοψε, «το πρόβλημα δεν είναι έξω, στην ατμόσφαιρα. Αυτή, κάνει την δουλειά της, Το πρόβλημα βρίσκεται μέσα μου, εδώ» και μου 'δειξε το στήθος του. Το ίδιο και μένα, του είπα, και με τον καθένα μας. Για την δυστυχία μας, θέλω να πω, δεν μας φταίει κανένας άλλος και τίποτα έξω από μας. Η θέληση που είναι φωλιασμένη μέσα στο μεδούλι της ύπαρξής μας είναι αυτή που μάς τυραννάει αλύπητα. Δεν πάει εγώ να έκοψα εδώ και χρόνια τους δεσμούς μου με τον κόσμο γύρω μου. Ουσιαστικά το μόνο πλάσμα που μιλάω είναι ο Μπουτζ. Με τους άλλους; Άντε να πω καμιά καλημέρα στον δρόμο ή, όσο ζούσε η παλιόγρια, να μιλήσω στην χάση και στην φέξη με τον δικηγόρο να δω τι γίνεται με δαύτη. Και παρόλα αυτά, όσο κι αν περιορίστηκα σε άκρως αναγκαίες, στοιχειώδεις επαφές με τον περίγυρό μου, η θέληση πάντοτε με ξεπερνούσε και με έκανε να θέλω τα ίδια πράγματα που ήθελα και πριν όσο ζούσα όπως οι άλλοι μέσα στον κόσμο. Την ίδια ταλαιπωρία που μου προκαλούσε άλλοτε το πάθος του έρωτα εξακολουθούσε να μου προκαλεί και μετά. Πόσες φορές πήρα το κορμί μου στα χέρια μου, άγγιξα τρυφερά τα μάτια μου, τα χείλη μου, τον λαιμό μου, χάιδεψα απαλά το στήθος μου, αγκάλιασα την μέση μου κι ύστερα, καθώς με καταλάμβανε όλο και πιο έντονα το πάθος μου, έψαχνα απελπισμένα να φιλήσω τα χείλη μου και μετά τον λαιμό μου, τραβούσα με πάθος τα μαλλιά μου, έσφιγγα το στήθος μου, με άρπαζα από την μέση να με σηκώσω ψηλά, και μετά ξάπλωνα με το κορμί μου, να γίνω ένα αδιάσπαστο σύμπλεγμα μαζί του, να κυλιόμαστε, να χανόμαστε ο ένας μέσα στον άλλο μέχρι να νιώσω τον τελευταίο σπασμό. Κι ύστερα σιγά-σιγά άφηνα το κορμί μου να χαλαρώσει, άγγιζα τρυφερά τα μάτια μου, τα χείλη μου, περιέφερα τα δάχτυλά μου στο λαιμό μου, στο στήθος μου, μετά στο σβέρκο μου, και στην συνέχεια τα περνούσα στα μαλλιά μου μέχρι να με πάρει ο ύπνος μέσα στα χέρια μου. Η θέλησή μας, όπου κι αν είναι –είτε την αφήνομε να κυκλοφορεί αδέσποτη μέσα στον κόσμο είτε την κρατάμε κλεισμένη κάπου, αποκομμένη από παντού–, έχει από την φύση της την τάση να μας ξεπερνάει και να θέλει κάτι πέρα από μας έτσι, που αναπόφευκτα στο τέλος να οδηγούμαστε στην μιζέρια και την δυστυχία. Θέλοντας κανείς κάτι, θέλει κάτι που, μοιραία, είτε δεν θα το αποκτήσει, οπότε υποφέρει επειδή η επιθυμία του μένει ανεκπλήρωτη, είτε θα το αποκτήσει, οπότε κυριεύεται από το συναίσθημα της μάταιης αναζήτησης και της ανίας, αφού, όταν το αποκτήσει, μετά θέλει κάτι άλλο, και ύστερα, όταν το αποκτήσει κι αυτό, θέλει κάτι άλλο, και μετά πάλι το ίδιο, και το ίδιο ξανά

χωρίς τελειωμό. Σε κάθε περίπτωση είμαστε καταδικασμένοι να ζούμε μέσα στην δυστυχία και το παράπονο.

Δεν υπάρχει άλλη λύση, να γλιτώσουμε από την στέρηση και την ανία, που μας κάνουν να πονάμε, παρά μόνο να κόψουμε την ρίζα τους, την θέληση μέσα μας, που τις γεννάει. Όσο, όμως, εξακολουθώ να ζω κλεισμένος μέσα σε αυτόν τον παλιόσακο μου, το σώμα μου, δεν υπάρχει περίπτωση να ξεφύγω από τα νύχια της θέλησης μέσα μου. Τα μάτια μου πάντα, όσο υπάρχουν, θα θέλουν να βλέπουν, τα αφτιά μου ν' ακούν, η γλώσσα μου να γεύεται, η μύτη μου να οσφραίνεται, η αφή μου να αγγίζει. Τι μπορώ να κάνω; Να βγάλω τα μάτια μου; Να κόψω τ' αφτιά μου και την μύτη μου; Να ξεριζώσω την γλώσσα μου; Να κάψω το δέρμα μου; Ναι, να το κάνω, όσο πόνο κι αν νιώσω. Μόνο να ξέρω ότι θα γλιτώσω από το μαρτύριο της βούλησης μέσα μου. Θα γλιτώσω, όμως; Τρίχες! Η μνήμη μου πάντοτε θα με κάνει να σκέφτομαι τι αισθανόμουν όταν είχα τις αισθήσεις μου: τι έβλεπα, τι άκουγα, τις μυρωδιές και τις γεύσεις που ένιωθα, την αίσθηση των πραγμάτων που άγγιζα. Σαν ένα τραγούδι που, ακούγοντάς το, μας θυμίζει κάτι που ζήσαμε κάποτε, και τώρα, όσο κι αν θέλουμε να το ζήσουμε, δεν έχουμε καμιά δυνατότητα να το ζήσουμε. Όσο ζω, είμαι στα χέρια της θέλησής μου να με κάνει ό,τι θέλει. Είμαι καταδικασμένος να βασανίζομαι. Αυτό είναι η ζωή -τελεία και παύλα. Όποιος νομίζει τίποτε άλλο, είναι ένας βλάκας και μισός.

Μοναδική παρηγοριά μας είναι να περιμένουμε πότε η θέληση για ζωή θα θελήσει να μας εγκαταλείψει. Τότε δεν θα θέλομε τίποτε ούτε και θα θυμόμαστε τίποτε ούτε θα σκεφτόμαστε τίποτε. Τίποτα, τίποτα! Ευτυχία μας είναι ο θάνατός μας.

Θα ήθελα να μπορούσα να δω το κουφάρι μου όταν το βρουν άπνοο, ξερό, αλύγιστο, παγωμένο. Σε κάποια γωνιά του δρόμου; Δίπλα σε κανένα σκουπιδοτενεκέ; Κάπου έξω, πάντως. Δεν θα 'θελα να πεθάνω μέσα στο σπίτι να με βλέπει ο Μπουτζ, να έρχεται να μου γλύφει τα χέρια να παίξω μαζί του, να με προκαλεί να θυμώσω για να τον μαλώσω, κι εγώ να τον κοιτάω με τα γυάλινα, ακίνητα μάτια μου χωρίς να αντιδρώ καθόλου, κι αυτός, απελπισμένος, να τρέχει πάνω κάτω γρυλίζοντας σπαρακτικά. Όχι, όχι δεν θέλω ο Μπουτζ μου να πονάει. Το μόνο πλάσμα που μου 'μεινε να του μιλάω, κι εγώ να θέλω να τον πληγώσω Να θέλω να πονάει τον Μπουτζ! Να θέλω, να θέλω, να θέλω. Να το πάλι μπροστά μου το απαίσιο αυτό τέρας: «θέλω». Αυτή η μέγαιρα η θέληση μέσα μου, που άλλο δεν σκοπεύει παρά να προκαλεί πόνο και μόνο πόνο. Είμαι βέβαιος, αν μπορούσα να δω το άψυχο κουφάρι μου, ότι το πρόσωπο μου δεν θα είχε κανένα σημάδι αγωνίας και πόνου,

που λένε ότι νιώθει κανείς όταν πεθαίνει. Θα είχε απλωμένη επάνω του μια απέραντη γαλήνη κι ανακούφιση, που απαλλάχτηκα μια καλή από την θέληση μέσα μου, που από τότε που γεννήθηκα, από την στιγμή που, βγαίνοντας από την κοιλιά της σκρόφας της μάνας μου, ξέσπασα στο πρώτο κλάμα μου, ως την ώρα του θανάτου άλλο δεν μου πρόσφερε παρά δυστυχία και πίκρα. Μπορώ με βεβαιότητα, τώρα πια, έχοντας διατρέξει σχεδόν την επίγεια διαδρομή μου, να πω ότι η ζωή μας δόθηκε όχι για να την ευχαριστηθούμε, αλλά για να την ξεπεράσουμε, να πάμε παρακάτω. Παρακάτω; Πού; Μετά τον θάνατό σου, να ξέρεις, δεν θα είσαι τίποτε άλλο από εκείνο που ήσουν πριν γεννηθείς. Πεθαίνοντας, όταν κανένα κομμάτι του εαυτού μου δεν θα λειτουργεί, και, σιγά-σιγά, βουβά, χωρίς τυμπανοκρουσίες, το κορμί μου θα λιώνει, η θέληση μέσα μου θα σβήσει κι αυτή μαζί μου, κι εγώ, μοιραία, θα γυρίσω εκεί που ήμουν πριν αρχίσει το βάσανο της ζωής μου: στην παγκόσμια, την οικουμενική θέληση! Μια θέληση που δεν θέλει, όπως η θέληση μέσα μου, αυτό ή εκείνο ή το άλλο πράγμα, αλλά θέλει μόνο να γεννιέται η ζωή και να ξεπετιέται από το τίποτα η ύπαρξη. Η παγκόσμια θέληση που μας ενώνει, λοιπόν.

(Ακούγεται ένα βιολί που παίζει) Άκου! Η θέληση για ζωή που πάλλεται. (Σηκώνεται σιγά-σιγά και χορεύει λικνιζόμενος στον ρυθμό του βιολιού. Κάθεται, ενώ η μουσική συνεχίζει να παίζει) Η μουσική, η μουσική! Η σωτηρία μας είναι η μουσική. Και η ποίηση, και η γλυπτική, και η αρχιτεκτονική, και η ζωγραφική, και οι άλλες τέχνες, βέβαια, δεν λέω ... Η τέχνη υπάρχει για να μας γλιτώνει από τα νύχια αυτού του απαίσιου κόσμου που βρισκόμαστε, να μας πάρει μακριά από τα εφήμερα και τα πεπερασμένα, τα μερικά και τα αποσπασματικά, και να μας πάει στην καθολική θέληση, την δύναμη της ζωής και της δημιουργίας. Ένα έργο τέχνης να το μεταχειρίζεσαι όπως έναν πρίγκιπα: ας το να σου μιλήσει πρώτα αυτό. Μην λες τίποτα εσύ. Μόνο άκου. Πώς σου μιλάει για την χαρά, για την λύπη, για τον ενθουσιασμό, για την τρυφερότητα, για την οργή, για την γαλήνη και τα άλλα συναισθήματα, για τις σκέψεις, όπως οι σκέψεις για το καλό, για το κακό, για το αληθινό, για το απατηλό. Τα συναισθήματα και οι σκέψεις που μας αποκαλύπτουν τα έργα της τέχνης δεν είναι σαν τα συναισθήματα που νιώθομε ή σαν τις σκέψεις που κάνομε ο καθένας μας. Δεν είναι η χαρά που νιώθω εγώ όταν βλέπω τον Μπουτζί ή η χαρά που αισθάνεται κάποιος άλλος όταν χορταίνει την πείνα του ή η χαρά που γεύεται κανείς ύστερα από την επιτυχία του σε κάποιον διαγωνισμό, δεν είναι η αλήθεια που ξέρω εγώ ή η αλήθεια που υποστηρίζει αυτός ή η αλήθεια που ασπάζεται εκείνος, δεν είναι το καλό που νομίζω εγώ ή το καλό που θεωρείς εσύ ή το καλό για το οποίο πασχίζει ο άλλος. Είναι η ουσία της χαράς, της αλήθειας, του καλού και κάθε άλλου συναισθήματος ή σκέψης εκείνο

που μας αποκαλύπτει η τέχνη. Είναι η χαρά, η αλήθεια, το καλό όπως πρέπει να υπάρχει για τον καθένα μας. Καθολικά! Η τέχνη δεν μας μιλάει για πράγματα φευγαλέα που αλλού και άλλοτε μας παρουσιάζονται έτσι κι αλλού και άλλοτε αλλιώς. Η τέχνη μας μιλάει για πράγματα που υπάρχουν σταθερά και αναλλοίωτα στον χρόνο και τον χώρο, για ιδέες -για την ιδέα της ομορφιάς, την ιδέα του καλού, την ιδέα της αλήθειας, την ιδέα της αγάπης, για όλες τις ιδέες-, που πρέπει να ισχύουν καθολικά, για όλους παντού και πάντοτε το ίδιο, όπως η καθολική θέληση, που δεν επιμερίζεται σε κανέναν ούτε δω ούτε κει. Η καθολική θέληση εκφράζεται μέσα από τις καθολικές ιδέες. Από την άποψη αυτή, λοιπόν, η τέχνη μας επιτρέπει να νιώσουμε μέσα από τις ιδέες που μας αποκαλύπτει την καθολική θέληση, την δύναμη για ζωή, την πηγή της δημιουργίας για το καθετί. Η μουσική! Τι υπέροχο να την ακούς και, μαζί της, να νιώθεις τον παλμό της παγκόσμιας θέλησης. Καμιά από τις τέχνες δεν μπορεί να μας μιλήσει τόσο άμεσα για την παγκόσμια θέληση, όσο η μουσική. Άκου τους ήχους πώς πλανώνται από δω κι από κει χωρίς να μπορείς να τους εντοπίσεις πουθενά και σε καμιά στιγμή. Να τώρα την ακούω εδώ, ακούω τον ήχο της, και την ίδια στιγμή ακούω ότι ο ήχος είναι εκεί, όχι, όχι ούτε εκεί, αλλά εκεί και μετά πάλι εδώ ή μάλλον εκεί πέρα, όχι εκεί ... Ω, η μουσική δεν είναι ποτέ πουθενά και, συγχρόνως, διαχέεται και κυλάει παντού, όπως η θέληση που υφέρπει παντού χωρίς να ανήκει ποτέ σε κανένα ον. Βλέπω έναν πίνακα ζωγραφικής. Βρίσκεται κάπου συγκεκριμένα, όπως κάθε άλλο υλικό αντικείμενο, και μετά, την άλλη στιγμή, μπορεί να τον δω τοποθετημένο κάπου άλλου. Το ίδιο και κάθε άλλο έργο τέχνης, όπως ένα γλυπτό, ένα αρχιτεκτόνημα, μια συλλογή ποιημάτων: υπάρχει πάντοτε κάπου συγκεκριμένα, σε κάποια γωνιά του χώρου. Όσο κι αν η γλυπτική, η ποίηση, η αρχιτεκτονική, ο χορός και οι άλλες μορφές της τέχνης μας μιλάνε για τις ιδέες, δεν μπορούν, παρόλα αυτά, καθώς δεν μπορούν να αποσπαστούν από τον μίζερο κόσμο μας, να μας κάνουν να νιώσουμε σε όλο το βάθος και το πλάτος του τον παλμό της παγκόσμιας θέλησης, η οποία βρίσκεται έξω από τον αλληλοσπαραγμό και την φθορά του κόσμου. Η μουσική, όμως! Είναι σαν την παγκόσμια θέληση. Δεν είναι εκ του κόσμου τούτου, αλλά είναι για τον κόσμο τούτο. Να μας γλιτώνει, ακούγοντάς την, από την μιζέρια και την δυστυχία. Οι ανόητοι, όμως, εμείς φροντίζομε να βγάλομε μόνοι μας τα μάτια μας. Όπως η θέληση που, όταν εγκλωβιστεί μέσα μας, μετατρέπεται από μια καθαρή και άδολη παγκόσμια δύναμη για ζωή και δημιουργία σε έναν αδυσώπητο τύραννο του εαυτού μας, το ίδιο και η μουσική χάνει την ισχύ της θεραπευτικής της δύναμης, όταν δεσμεύομε τους ήχους της μέσα σε λόγια φτιάχνοντας τραγούδια και όπερες. Τι κρίμα. Μια δωρεά που μας δόθηκε να σωθούμε από τα νύχια της μέγαιρας της θέλησης μέσα μας και να ταυτιστούμε με την παγκόσμια θέληση της ζωής και της δημιουργίας, κι εμείς να θέλομε, για να την

φέρουμε στα δικά μας, τα εγκόσμια μέτρα μας, να την καταστρέψουμε θολώνοντας με λέξεις και περιγραφές την καθαρότητά της. Τι όμορφα που είναι να ακούς την μουσική χωρίς να σκέφτεσαι τίποτε, να μην ανακαλείς καμιά εικόνα, να μην αναλογίζεσαι καμιά παράσταση, να μην βιώνεις καμιά εμπειρία της άθλιας ζωής σου. Μόνο να την ακούς, και, μαζί της, ν' ακούς την παγκόσμια θέληση που ανασαίνει. Η άρρητη ειλικρίνεια της μουσικής! (Σταματάει η μουσική). Γιατί; Γιατί σταμάτησε. Γιατί;

Αυτό είναι το δράμα με την τέχνη. Μπορεί οι διάφορες μορφές της, και πιο πολύ οι ήχοι της μουσικής, ανακαλώντας μέσα από τις ιδέες που σου αποκαλύπτουν την παγκόσμια βούληση, να σε αποσπούν από τον βάρβαρο, μίζερο και αμαρτωλό κόσμο και να σε κάνουν να λησμονάς την στέρηση, τον πόνο και την δυστυχία, αλλά μετά, όταν σβήσει η μουσική, όταν δεν ακούς πια στίχους, δεν βλέπεις ζωγραφικούς πίνακες ούτε γλυπτά ούτε χορευτές, τότε επανέρχεσαι στην θλιβερή πραγματικότητα. Όπως ένας βαρύς σάκος που πέφτει με δύναμη από ψηλά κάτω και σπάει και ό, τι έχει μέσα του σκορπίζει από δε κι από κει, περιμένοντας να τα μαζέψεις ξανά ένα-ένα και να τα βάλεις στην θέση τους όπως και πριν, για να ξαναρχίσεις, φτου κι απ' την αρχή, να τον κουβαλάς όπως έκανες ως τώρα. Δεν υπάρχει σωτηρία, λοιπόν, για μας; Πρόσκαιρα, ίσως, μόνο -χάρη στη τέχνη.

Όσο είμαι δεμένος με το σώμα μου, η διαφυγή μου από την δυστυχία είναι αδύνατη. Πάντοτε -με εξαίρεση μόνο τις στιγμές που η τέχνη με κάνει να ξεχνώ ότι είμαι μια τιποτένια, μοχθηρή ύπαρξη- η θέληση μέσα από το σώμα μου ακατάπαυστα θα με προκαλεί προτείνοντάς μου συνεχώς κάποιο ανέφικτο για μένα αντικείμενό της να σπάω τα μούτρα μου στην μάταιη προσπάθειά μου να το πιάσω και να το χαρώ επιτέλους. Άλλος δρόμος σωτηρίας δεν υπάρχει για μας παρεκτός μόνο να απαλλαγούμε από το σώμα μας. Ο θάνατος.

Α, τίποτε τρομερό. Μη ταραζέστε. Πρόκειται, απλώς, για το πέρασμα της ύπαρξής μας από την ατομική βούλησή μας στην καθολική βούληση, από τα δεσμά του χρόνου και του χώρου, στην αιωνιότητα και την απεραντοσύνη, όπου δεν υπάρχει πια η πηγή της δυστυχίας, που είμαστε αναγκασμένοι να υφιστάμεθα όσο ζούμε -εννώ οι επιθυμίες μας οι οποίες προκαλούν τον ανταγωνισμό και τις διαμάχες μεταξύ μας, που μας γεννούν την στέρηση και τον πόνο.

Πλησιάζοντας τώρα στο τέλος της ζωής μου νιώθω σαν να έρχεται το τέλος μιας γιορτής, μιας γιορτής μεταμφιεσμένων. Ας βγάλουμε, λοιπόν, τις μάσκες. Ας μη θορυβούμε άλλο. Ας περιμένουμε ήσυχα την επόμενη μέρα, που θα έρθει να μας βρει ο θάνατος -η αληθινή αποδέσμευσή μας από την ταλαιπωρία και τα βάσανα της ζωής.

Ξημέρωσε πια για τα καλά. Τελικά, δεν θα βρέξει. Τα σύννεφα στον ουρανό σχεδόν διαλύθηκαν. Μόνο να κοιτάξω να βρω κανέναν κλειδαρά να μου ανοίξει. Ο Μπουτζ θα έχει τρελαθεί από την αγωνία. Είναι που πρέπει να τον βγάλω κι έξω να κάνει την φυσική του ανάγκη. Τόσα χρόνια ποτέ δεν μου έχει λερώσει στο σπίτι. Θα έχει σκάσει, ο καημένος, τόσες ώρες ...

//ΤΕΛΟΣ//